

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 18 november – 12:00 uur d.d. 19 november

 5.1.2e Directie Communicatie
 Vragen? Mail naar 5.1.5 @minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Covidpatiënten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Nederlanders met twijfels over het laten inenten met een coronavaccin 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- 'Code rood op Urk: nog nooit zoveel positieve tests in één etmaal' kopt De Stentor. In de gemeente werden dinsdag voor de derde keer landelijk de meeste positieve tests geteld, in verhouding tot het aantal inwoners. Gisteren voert Urk die lijst opnieuw aan, ditmaal zelfs met een negatief record van 52 nieuwe coronagevallen.
- In de nabespreking van het coronadebat focussen media op de politieke discussie over een indirecte vaccinatieplicht. Een 'gevoelig' onderwerp. 'Politiek worstelt met belonen vaccinatie', kopt AD en 'Geharrewar over inenten' kopt De Telegraaf. NRC stelt dat er 'weer onenigheid is in de coalitie'. De VVD wordt neergezet als aanjager van het debat. Dat de partij wil nadenken over een indirecte plicht zorgt voor ophef, in maar ook buiten de Kamer, waar de partij verweten wordt niet langer 'liberaal' te zijn. De Telegraaf schrijft dat de VVD 'flirt' met een vaccinatieplicht. FVD-voorman Thierry Baudet maakt gisteravond vast bekend dat hij zich in ieder geval niet laat inenten.
- Het coronavaccin houdt de gemoederen ook buiten de Kamer bezig. Verschillende media, zoals Nieuwsuur en de Volkskrant, grijpen onderzoeken naar de vaccinatiebereidheid onder Nederlanders aan om verschillende vragen op te werpen: Hoe komt het dat 40% van de Nederlanders wellicht geen inenting wil? Kunnen twijfelaars en weigeraars nog worden overtuigd? In haar uitzending brengt Nieuwsuur kritische jongeren, zorgmedewerkers en mensen met een kwetsbare gezondheid in beeld. Nieuw is de aandacht voor twijfelaars die liever even afwachten, die groep komt dan ook duidelijk naar voren in de resultaten van een onderzoek door de TU Delft, Universiteit Maastricht en het RIVM.
- Ondanks eerste positieve reacties op het plan van minister De Jonge om massaal te testen ('het plan biedt perspectief') zien velen toch ook 'beren op de weg' (zo kopt De Telegraaf vanochtend). In navolging van GroenLinks-voorman Jesse Klaver, stellen media ook dat de startdatum van 1 maart ver weg ligt. Trouw en de Volkskrant zetten vraagtekens bij het massaal testen zonder klachten, want waarom kan dat nu ineens wel? Eerder zou overheidscommunicatie over asymptomatisch testen namelijk nog gebruikt zijn om 'pretesters' af te schrikken. De Volkskrant spreekt dan ook van een 'draai in het testbeleid'. Virologen Bert Niesters en Ab Osterhaus vinden een 'precieze strategie' belangrijk. Zij pleiten ervoor besmettingsketens op te sporen en het bron- en contactonderzoek goed uit te voeren. Microbioloog Amrish Bajdoo is optimistisch gestemd. Niemand had gedacht dat massaal testen kon, al hangt dat 'kunnen' volgens hem heel erg af van welke ambitie de overheid heeft.
- Uit onderzoek van I&O Research blijkt dat veel meer mensen nu een mondkapje dragen, vooral in winkels. Voor de zomer deed 4 tot 6 procent dat en vorige maand zei 20% dit altijd of meestal te doen. Inmiddels is dat percentage mondkapjesdragers meer dan verdrievoudigd, tot 67%.

Karakterisering

- Media geven relatief veel ruimte aan positieve resultaten van onderzoeken naar de behandeling van ernstig zieke covidpatiënten en de ontwikkeling van coronavaccins. Daarmee wordt zogenoemde 'jubelstemming' aangewakkerd.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- In de gemeente Urk werden gisteren landelijk de meeste positieve tests geteld in verhouding tot het aantal inwoners (247 gevallen per 100.000 inwoners). Urk zou daarmee volledig uit de toon vallen op de landelijke coronakaart: geen enkele gemeente in Nederland komt ook maar in de buurt van dat aantal.
- Het aantal bij de GGD Fryslân gemelde coronadoden steeg woensdag van 105 naar 113. Alleen in april werden er in een dag tijd meer doden geregistreerd. De GGD ziet geen duidelijke oorzaak; "Het is opmerkelijk en baart zorgen".

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Verschillende media, zoals Nieuwsuur en de Volkskrant, grijpen onderzoeken naar de bereidheid onder Nederlanders om zich te laten vaccineren aan om verschillende vragen op te werpen: Hoe komt het dat 40% van de Nederlanders wellicht geen inenting wil? Kunnen twijfelaars en weigeraars nog worden overtuigd?
- Via de sociale kanalen van VWS is onduidelijkheid op te merken na aankondiging van de maatregelen over het sporten. Mogen er weer groepslessen gegeven worden?
- Ook komen er veel opmerkingen binnen van mensen die maatregel X tegenover Y onlogisch vinden. Waarom mag je maar met 4 mensen buiten sporten, maar wel met z'n alle demonstreren tegen zwarte piet. Geen alcohol na 20.00 uur verkopen, maar het wordt thuis toch opgedronken na 20.0 uur?

- Via de sociale kanalen van VWS, vragen mensen zich af wie er voor de kosten op gaat draaien wat betreft grootschalig testen/vaccineren? Daarnaast vragen mensen zich af m.b.t. 'het kaartje' hoe ze aan BOA's duidelijk kunnen maken dat ze geen mondkapje kunnen dragen en dat enkel uitleggen waarom het niet gaat, niet altijd zin heeft.
- Via de sociale kanalen van minister De Jonge zijn er verschillende (negatieve) discussies en vragen mensen zich af of het maandelijks testen van iedereen en het testen zonder klachten in het algemeen wel betrouwbaar is? En wat voor nu het heeft als de GGD het BCO nog altijd niet op orde heeft?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Verschillende nieuwsberichten over het vaccin van de Amerikaanse farmaceut Pfizer en het Duitse biotechbedrijf BioNTech volgen elkaar snel op. Gisteren blijkt dat het vaccin effectiever is dan eerder gezegd. 95 procent en niet voor 90 procent, zoals vorige week bekend werd gemaakt. BioNTech-directeur Ugur Sahin laat verder weten dat hun vaccin mogelijk half december al wordt goedgekeurd door Amerikaanse en Europese medicijnautoriteiten. En volgens de Volkskrant groeit de druk op Pfizer en BioNTech om de patenten op hun vaccin te delen, zodat andere farmaceuten extra doses kunnen maken.
- Acute Zorgnetwerk Noord-Nederland (AZNN) meldt dat het aantal coronabesmettingen in Noord-Nederland is afgenomen, maar dat de druk op het ziekenhuis er nog altijd is. Zo'n 30% van de covidpatiënten die in Nederland bovenregionaal worden geplaatst, komt naar ziekenhuizen in Groningen, Friesland en Drenthe en dat is een stuk meer dan wordt overgenomen door de overige regio's in Nederland.

Onderzoeken

- Uit de eerste resultaten van een wereldwijde studie naar de werkzaamheid van verschillende afweerremmers bij ernstig zieke covid-19-patiënten blijkt dat wanneer zij behandeld worden met de afweerremmer tocilizumab, zij bijna twee keer zoveel kans hebben op een beter verloop van hun ziekte dan patiënten die het middel niet krijgen. Dat is gemeten op basis van overleving van de ziekenhuisopname én van de duur van de beademing en andere ondersteuning van organen die ze nodig hadden op de intensive care. Bij ernstig zieke covidpatiënten treedt vaak een overreactie van het afweersysteem op waardoor in het hele lichaam ernstige infecties ontstaan. Afweerremmers verminderen die reactie van het lichaam. De statische waarschijnlijkheid dat de onderzoeksresultaten kloppen is volgens onafhankelijke beoordelaars van de studie nagenoeg 100 procent.
- Amerikaanse onderzoekers schrijven dat bij de meeste mensen die Covid-19 hebben gehad, de afweer tegen het virus flink versterkt is. Coronapatiënten blijken na hun herstel in hun bloed niet alleen antistoffen te hebben tegen het virus, maar hun lichaam bezit ook immuuncellen die het virus kunnen herkennen. Daarmee zou het lichaam van deze mensen ruim voldoende 'bewapend' zijn om een volgende infectie met te kunnen weerstaan. Viroloog Rory de Vries (Erasmus MC) denkt denk dat er nu goede aanwijzingen zijn dat een tweede infectie waarschijnlijk milder zal verlopen.
- Het Brandwondencentrum van het Rode Kruis Ziekenhuis Beverwijk (RKZ) doet onderzoek naar de inzet van een speciaal enzym bij de behandeling van coronapatiënten. Een test met ruim honderd patiënten moet onder meer uitwijzen of het gebruik van alkalische fosfatase de ligduur van mensen met corona op de intensive care kan verkorten. Het Brandwondencentrum ziet bij covidpatiënten en mensen met ernstige brandwonden hetzelfde probleem. In beide gevallen wordt het immuunsysteem ontregeld en valt het lichaam zichzelf aan.
- Onderzoekers van onder meer de TU Delft, Universiteit Maastricht en het RIVM zeggen dat een meerderheid van de Nederlanders zich niet direct wil laten inenten wanneer een vaccin tegen het coronavirus beschikbaar komt. 'Vaccinatiewijfelaars' maken zich vooral zorgen over de risico's van het vaccin. "Ons onderzoek laat zien dat in het gunstigste geval, wanneer een vaccin zeer effectief is en weinig bijwerkingen heeft, 39% van de Nederlanders dit vaccin direct wil hebben, terwijl 48% liever afwacht wat de ervaringen zijn van anderen en 13% het vaccin zal afwijzen", zegt TU Delft onderzoeker Niek Mouter. "De vaccinatiebereidheid is flink lager als een vaccin voor ernstige bijwerkingen zorgt. Je krijgt dan al snel te maken met grote groepen 'vaccinatiewijfelaars' en 'vaccinatieweigeraars'", aldus Mouter.
- In een onderzoek van I&O Research onder 2.290 Nederlanders zegt bijna de helft van de jongeren van 18 tot 24 jaar zich slechter te voelen dan voor de coronacrisis. Dat is veel meer dan andere leeftijdsgroepen, waarbij iets meer dan een kwart zich slechter voelt. Onderzoeker Peter Kanne: "De rode draad is dat veel jongeren zeggen: dit duurt te lang en ik zit er doorheen." Velen zijn verveeld, bijvoorbeeld omdat ze niet naar feestjes kunnen of omdat ze hun sociale contacten missen. Ook zijn ze de colleges of lessen op afstand zat. "En er is ook een substantieel deel dat zich depressief of eenzaam voelt." Vooral dat eenzaamheidsgevoel onder de jongeren valt op. 69% zegt zich nu eenzamer te voelen dan voor de crisis, in april was dat nog 49%. Bij andere groepen ligt dat tussen ongeveer een vijfde en een derde.
- Het belangrijkste staatsziekenhuis van Denemarken, het Rigshospitalet, stelt na onderzoek onder 6000 mensen dat gezichtsmaskers slechts matige bescherming bieden tegen een Covid-19-infectie. Het kan zelfs niet worden uitgesloten dat ze helemaal geen bescherming bieden.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- De Kindertelefoon ontvangt sinds het begin van de crisis gemiddeld 500 telefoontjes meer per dag. "We zien zelfs een piek als het om huiselijk geweld gaat", zegt werkbegeleider Rob Noordink. Ook het aantal contactverzoeken over het onderwerp thuis/familie is toegenomen.
- Volgens Trouw heeft het er alle schijn van dat het coronavirus discrimineert, aangezien sterftecijfers onder covidpatiënten met een migratieachtergrond hoger liggen dan onder de autochtone bevolking. De krant komt met een uitgebreide analyse van het verband tussen kennis over Covid-19 en minderheden en het beperkt registreren op migratieachtergrond in de Nederlandse gezondheidszorg (in vergelijking tot bijvoorbeeld het VK, de VS en Scandinavië).
- Fysiotherapeut Tjeert van Hogen zegt dat het aantal patiënten in zijn praktijk met 15 tot 20 procent is toegenomen. Volgens Van Hogen komt dit door het thuiswerken, een groep die minder beweegt en een groep die meer beweegt (en daar juist problemen van ondervindt). Fysiotherapeut Patrick van der Meijden merkte juist vorige maand topdrukke, maar zag de aantallen na de laatste persconferenties afnemen.
- NRC kopt dat de CoronaMelder lijkt te werken 'zoals we hoopten', dat naar aanleiding van het oordeel van epidemioloog Carl Moons (UMCU). Die is enthousiast over het aantal positieve uitslagen van mensen die een coronatest aanvroegen na een waarschuwing van de CoronaMelder.
- Volgens AD is het 'gepuuzel' in veel families al begonnen, nu de OMT-richtlijnen voor Kerstmis bekend zijn gemaakt.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- Uit onderzoek van I&O Research onder 2.290 Nederlanders blijkt dat veel meer mensen nu een mondkapje dragen, vooral in winkels. Voor de zomer deed 4 tot 6 procent dat en vorige maand zei 20% dit altijd of meestal te doen. Inmiddels is dat percentage mondkapjesdragers meer dan verdrievoudigd, tot 67%.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- GGD Zeeland roept mensen op tot sneller en vaker testen. De testcapaciteit wordt niet volledig benut.
- Koninklijke Horeca Nederland zou graag zien dat horecamedewerkers snel toegang tot vaccinatie hebben. Zij willen direct aan de beurt zijn na mensen uit risicogroepen en werknemers in vitale beroepen. Volgens een woordvoerder is het niet gek de horeca een vorm van voorrang te verlenen, aangezien de branche het hardst geraakt zou zijn; "Vanuit die solidariteit is snelheid wenselijk". Werkgeversorganisatie AWWN denkt ook na over de vraag of er branches zijn die voorrang moeten krijgen. "Veel hangt af van hoe snel en in welke aantallen de vaccins beschikbaar komen."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De Telegraaf kopt 'Jubelnieuws over vaccins slaat belangrijk aspect over'. De krant licht uit hoe Jaap van Dissel tijdens de technische briefing in de Kamer 'een onderbelicht punt aan de orde stelde'. Namelijk, de vraag of een vaccin ook de overdracht van het virus stopt. Van Dissel zou zich ontevreden hebben getoond over de beperkte informatie die vaccinfabrikanten delen over de besmettelijkheid na inenting. Viroloog Bert Niesters (UMC Groningen) stelt dat Van Dissel daar gelijk in heeft; "Het lijkt een grote pr-show". Vaccinoloog Cécile van Els (RIVM) stelt van geen enkel vaccin te weten hoe het zich gaat gedragen bij de mens.
- Volgens onderzoekers van onder meer de TU Delft, Universiteit Maastricht en het RIVM richt het publieke debat zich nu vooral nog op de 'vaccinatieweigeraars' en is er maar weinig aandacht voor de 'vaccinatietwijfelaars'. Er zou behoefte zijn aan informatie over bijwerkingen van het vaccin. "Algemene informatie is niet voldoende."
- Via de sociale kanalen van VWS zijn er ontzettend veel berichten binnengekomen van mensen die niet geloven dat het coronavirus bestaat en die de maatregelen dan ook onzin vinden. Zij gaan in discussie met mensen die juist willen dat er strenge maatregelen komen en met mensen die laten weten dat ze zich goed aan de maatregelen houden.
- Ook begrijpen mensen niet waarom er een boete komt voor het niet dragen van een mondkapje terwijl minister De Jonge helemaal aan het begin van de crisis nog zei dat het toch maar schijnveiligheid was. En er is nog altijd erg veel vraag naar een kaartje om direct aan te geven dat ze geen mondkapje kunnen dragen.

Teleurstelling over KNVB-besluit om amateurclubs uit bekertoernooi te zetten

- Verschillende artikelen over de teleurstelling bij amateurclubs die door de KNVB uit het bekertoernooi zijn gezet. Over de juistheid van het besluit zijn de meningen verdeeld, al lijken de meeste clubs tevreden met de financiële compensatie. 'Amateurs snappen besluit KNVB niet' kopt AD. De krant schrijft hoe de bond de clubs 'een extra tik op de al blauwe neus' geeft. Het onbegrip zou groot zijn. De krant haalt reacties op bij voetbalcoaches: 'Echt onbegrijpelijk' klinkt het in Barendrecht, 'een visieloos besluit van de KNVB'. Een coach uit Ede reageert: "Natuurlijk is dit verschrikkelijk, sportief is het een keiharde klap". Een coach uit Oss laat weten er wel een beetje klaar mee te zijn, 'al dat slechte nieuws'. In Trouw spreekt ook een Friese clubvoorzitter van een 'grote sportieve teleurstelling'. Een Haagse amateurclub laat weten geen andere oplossing te zien dan het KNVB-besluit. Volgens en voorzitter van Ermelose club DVS'33 heeft de KNVB het goed afgehandeld. 'Gezien de omstandigheden heeft de KNVB het netjes opgelost' laat een club uit Sliedrecht de Volkskrant weten. Daar sluit een clubvoorzitter uit Hardenberg zich bij aan; "De KNVB heeft de gedupeerde clubs op een goede manier gecompenseerd". In Hardenberg hadden ze het slechte nieuws al een beetje verwacht. In Het Parool spreekt ook voorzitter van Amsterdamse club AFC van teleurstelling; "Volgend jaar mogen jullie weer meedoen," zegt de KNVB. Ja, volgend jaar mogen we ook weer meedoen aan de staatsloterij." De club heeft zeventig trainers in dienst, die nauwelijks hun werk kunnen doen. "Hoe we die betalen is kennelijk ons probleem."

Voorzitter van club Westlandia vertelt de krant dat het besluit op onbegrip sluit; "Jammer dat de amateurs weer de dupe zijn". Wat hem betreft mag de KNVB steviger tegen de maatregelen van het kabinet ingaan. Voetbalclub Katwijk was niet verrast; "Gelukkig kregen we deze ochtend een brief van de KNVB dat we financieel worden gecompenseerd. [...] Dat waarderen we." Ook KNVB-directeur Eric Guddé sprak overigens van een 'grote teleurstelling'.

Reacties op het plan massaal testen

- Men ziet 'beren op de weg', zoals De Telegraaf vanochtend kopt, rond het plan om massaal te gaan testen. Zo zou de startdatum van 1 maart nog ver weg zijn. Trouw en de Volkskrant zetten vraagtekens bij het massaal testen zonder klachten. Trouw noemt het plan 'discutabel' en de Volkskrant spreekt van een draai in het testbeleid; 'Van 'ho, niet tegelijk' naar 'elke maand' kopt de krant. Eerdere overheidscommunicatie over het testen zonder klachten werd volgens Volkskrant wellicht gebruikt om 'pretesters' af te schrikken.
- Virologen Bert Niesters (UMCG) en Ab Osterhaus zijn 'gematigd positief'. Ze zijn benieuwd naar de precieze strategie; het plan heeft volgens beiden meer zin als het gericht wordt ingezet. Zo kan worden onderzocht wie het virus zonder ziekteverschijnselen bij zich draagt. Volgens Osterhaus hebben landen die het virus goed onder controle hebben, veel, maar vooral verstandig getest. "Die spoorden besmettingsketens op en pleegden goed bron- en contactonderzoek."
- Veld-epidemioloog, -microbioloog en Red Team-lid Amrish Baidjoe reageren dat het nuttig kan zijn, maar dat er 'een hoop misen en maren' aan het plan zitten. De manier waarop Oostenrijk het doet, heeft een grote kans van slagen; eerst het aantal infecties naar beneden helpen (m.b.v. een lockdown of strenge maatregelen) en daarna inzetten op massaal testen. Hij pleit ervoor om de productiecapaciteit van de testen op Europees niveau te overleggen, omdat testen behouden moeten worden op 'kritieke plekken'. Landen moeten volgens hem geen tekorten krijgen, omdat buurlanden massaal aan het testen geslagen zijn. 'Out of the box' denken, met bijna 'onmogelijk lijkende plannen' komen, is volgens Baidjoe essentieel om uit deze crisis te komen. Niemand had gedacht dat massaal testen kon, "maar dat 'kunnen' hangt heel erg af welke ambitie een overheid heeft."
- Viroloog en OMT-lid Marion Koopmans reageert met een wetenschappelijk artikel op Twitter: "On mass testing in Liverpool. Authors clearly are not fans. Needs thinking."
- Gezondheidseconoom Xander Koolman denkt dat het plan kan werken, maar dat de werkzaamheid sterk afhangt van de deelname, en of positief getesten zich isoleren. Dat is volgens Koolman niet vanzelfsprekend, maar het alternatief van een lockdown is onaantrekkelijk. Ook is het volgens Koolman cruciaal wie je wanneer test. Wel vraagt hij zich af waarom minister De Jonge die tests pas op 1 maart beschikbaar 'wil hebben' en of die datum gehaald wordt.
- VNO-NCW is blij met het plan: "De ambities van het kabinet zijn opgeschroefd..." De werkgeversorganisatie heeft zelf een 'test samenlevingsplan' opgesteld ('op basis van gesprekken met experts, ervaringen uit het buitenland en berekeningen') waardoor de anderhalvemeterregel overbodig gemaakt kan worden. Voorzitter Ingrid Thijssen vindt dat dit perspectief nodig is. De maatregelen doen volgens haar steeds meer pijn in de samenleving; er is meer eenzaamheid, spanningen nemen toe, werkloosheid loopt op, faillissementen dreigen. "Mensen houden dit niet meer vol", concludeert ze. Het plan van VNO-NCW staat [hier](#) uitgelegd.
- Susanne Blaas, woordvoerder Ahoy en de Alliantie van evenementenbouwers, is enthousiast over het idee van sneltesten bij evenementen. Blaas zegt dat de branche snel moeten weten wanneer de testevenementen zullen plaatsvinden, omdat evenementen niet binnen een week georganiseerd kunnen worden.
- ING-econoom Marieke Blom vindt het een 'heel goed' plan. Volgens Blom is het de eerste keer dat 'we' horen dat dit een cruciaal onderdeel is van de terugkeer naar een normalisering van ons leven. Het testen zou samen met het vaccin de economie weer op gang kunnen krijgen. Blom is benieuwd hoe het massale testen zich verhoudt tot de vaccinatiestrategie van het kabinet; "Zet er al je geld op, met man en macht en middelen, want het voorkomt ongelofelijk veel economische schade."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- Naar aanleiding van het coronadebat focussen media op de politieke discussie rond een indirecte vaccinatieplicht en/of het belonen van vaccinatie. Het onderwerp zou politiek gevoelig liggen en het debat is nog niet besloten; 'Politiek worstelt met belonen vaccinatie', kopt AD en 'Geharrewar over inenten' kopt De Telegraaf. NRC stelt dat er 'weer onenigheid is in de coalitie' (zoals vaker over medisch-ethische kwesties, voegt de krant daaraan toe). Ook spreekt de krant van een 'Haags taboe' wat plots toch bespreekbaar is. Media zetten de VVD neer als aanjager van het debat. Kamerlid Hayke Veldman laat tijdens zijn inbreng weten consequenties te overwegen als iemand zich niet laat vaccineren. Ook uit de reactie van premier Rutte blijkt dat de partij wil nadenken over een 'indirect nudgen'. Dat standpunt zorgt voor ophef, in maar ook buiten de Kamer, waar de partij verweten wordt niet langer 'liberaal' te zijn. Volgens de Volkskrant gooid de VVD 'de knuppel in het hoenderhok'. De Telegraaf schrijft dat de VVD 'flirt' met een vaccinatieplicht. FVD-voorman Thierry Baudet maakt gisteravond vast bekend dat hij zich in ieder geval niet laat inenten. Verder had de Kamer volgens NRC veel kritische vragen over de voorbereidingen van het kabinet op een massale vaccinatiecampagne. Volgens De Telegraaf had het debat in zijn algemeenheid veel weg van een 'sessie therapeutisch stoom afblazen', wijzend op het gebrek aan voorspelbaarheid in het kabinetsbeleid en perspectief voor de langere termijn.
- In haar hoofdredactioneel commentaar noemt De Telegraaf het 'onhandig' hoe premier Rutte en minister De Jonge tijdens de persconferentie 'zeer vaag' bleven over kerst, terwijl er vlak daarna een 'duidelijk, zeer concreet advies' van

het OMT lag. Volgens de krant wekt dat 'grote verwarring' en wordt daarmee het draagvlak voor naleving van de maatregelen ondermijnd.

- Communicatiedeskundige Jan Bierhoff stelt dat premier Rutte en minister De Jonge veel te veel polderen in hun coronapersconferenties: "Het blijft bij ernstig aanmoedigen, ernstig vermanen en dringend adviseren. Je kunt je afvragen of dat wel de juiste communicatiestrategie is."
- Neurowetenschapper Erik Scherder vindt het de hoogste tijd om niet alleen dringend te adviseren wat we niet mogen doen, maar ook wat we wel mogen doen. Bewegen, om te beginnen.

Opiniepeilingen

- Uit onderzoek van I&O Research onder 2.290 Nederlanders komt naar voren dat bijna driekwart van de Nederlanders in grote lijnen achter het coronabeleid van het kabinet staat. Dat is meer dan de 65% van oktober, toen het aantal besmettingen opliep, en ongeveer net zoveel als in het voorjaar. Ondanks de steun in algemene zin wil 60% van de Nederlanders nog steeds dat het kabinet strengere maatregelen neemt en strakker handhaaft. In oktober, nog voor de gedeeltelijke lockdown, wilde 66% een hardere aanpak. In september, voordat het aantal besmettingen fors opliep, was dat slechts 37%. Het aandeel Nederlanders dat juist vindt dat de maatregelen te ver gaan is veel kleiner. Nu is dat 13%. In september vond 23% de maatregelen nog te ver gaan. Slechts 2% van de Nederlanders wil dat alle maatregelen losgelaten worden. Dinsdag werd bekend dat onder meer bibliotheken weer open kunnen gaan en dat cafés en restaurants nog dicht blijven. Daarmee zit het kabinet redelijk op dezelfde lijn als de Nederlanders: twee derde sprak zich uit voor heropening van de bibliotheken. 47% vindt dat de horeca nog niet open kan, 35% meent dat het daarvoor al veilig genoeg is.
- Uit onderzoek van het Hart van Nederland-panel onder ruim 3700 deelnemers blijkt dat de meeste Nederlanders zeggen zich te gaan houden aan het advies om met maximaal zes mensen kerst te vieren. Voor het merendeel van de Nederlanders is het overheidsadvies leidend. Zo zegt 72% zich te houden aan de geldende restricties. Voor een op de vijf Nederlanders is dit anders, zij zeggen zich niets aan te trekken van het overheidsadvies en Kerst te vieren zoals zij dat willen. Voor deze mensen is kerst met een maximum van zes personen 'geen feest'.
- Uit de peiling 'Stelling van de Dag' van De Telegraaf (onder 7357 deelnemers) blijkt dat 62% het oneens is met de stelling dat er een versoepeling moet komen rond de kerstdagen, hoewel de respondenten aangeven maar al te graag kerst te willen vieren met familie en vrienden. De deelnemers vrezen dat tijdens een te gezellig kerstfeestje de coronaregels al snel zullen worden vergeten. Velen begrijpen niet waarom het voor sommigen zo moeilijk is om voor een keer een grandioos kerstfeest op te offeren als we hier mensenlevens mee kunnen sparen. Anderen wijzen juist op het belang van kerst in deze tijd: "De sociaal-emotionele impact van een eenzame kerst is te groot...", zegt iemand. Velen vrezen echter dat de dinsdag aangekondigde versoepelingen ten koste zullen gaan van het kerstfeest. Driekwart onderschrijft de mening dat de heropening van bioscopen, musea, theaters, zwembaden, bibliotheken en dierentuinen te snel komt. 73% vindt het verstandig dat maximaal 3 mensen op bezoek komen met Sinterklaas.